

Hva gjør regjeringen for å hindre at vi blir syke av drikkevannet?

Av Kjetil Tveitan og Stig Atle Vange

Kjetil Tveitan er underdirektør i Folkehelseavdelingen i Helse- og omsorgsdepartementet. Stig Atle Vange er seniorrådgiver samme sted.

Artikkelen er basert på Kjetil Tveitans innlegg på Norsk vannforenings fagtreff 11. mai 2015.

Folkehelsemeldingen: Mestring og muligheter

Regjeringen la i slutten av mars 2015 fram en egen stortingsmelding som omhandler regjeringens politikk på folkehelseområdet, Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen *Mestring og muligheter*. Meldingen har et eget kapittel om nasjonale mål for trygt drikkevann. Gjennom meldingen er Stortinget formelt orientert om de nasjonale målene for vann og helse som regjeringen fastsatte 22. mai 2014 under Verdens helseorganisasjon/UNECEs Protokoll for vann og helse (vannprotokollen). Det framgår i meldingen at regjeringen vil:

- Følge opp de norske målene fastsatt under vannprotokollen
- Gjennomgå lovgivningen på drikkevannsområdet for å møte framtidens utfordringer (revidere drikkevannsforskriften)
- Utvikle KommuneHelse statistikkbank (ved Folkehelseinstituttet) for å gi bedre status om kommunenes drikkevann

Stortingskomiteen viste stor interesse for drikkevannsområdet da meldingen ble behandlet i juni i år.

Dårlig ledningsnett og overflatevann

Dårlig ledningsnett og for lav utskiftingstakt omtales i Folkehelsemeldingen som en hovedutfordring innen vannområdet med henvisning til rapporter både fra Folkehelseinstituttet, Rådgivende ingeniørers forening og Norsk Vann. Det vises videre til at Mattilsynet har avdekket store mangler ved vannforsyningen en rekke steder. En annen utfordring består i at vi har et stort antall små vannforsyningssystemer og omfattende bruk av overflatevann. Dette medfører at vannbåren smitte antas å utgjøre et større helseproblem i Norge enn i sammenlignbare land. Stor reisevirksomhet, økt urbanisering og varmere og våtere klima er med på å forsterke utfordringene.

De nasjonale målene for vann og helse setter mål innen fjorten målområder og beskriver en rekke tiltak innen vann- og avløpsområdet. Flere departementer er involvert. En gjennomføringsplan for å nå målene innen Helse- og omsorgsdepartementets sektoransvar er utarbeidet i samarbeid med Mattilsynet, Folkehelseinstituttet og bransjeorganisasjonen Norsk Vann og vil bli offentliggjort høsten 2015. Mer informasjon om vannprotokollen og de nasjonale målene finnes på Mattilsynets og Folkehelseinstituttets nettsider.

Kommunalt ansvar

Kommunene har et stort ansvar både i lys av folkehelseloven og fordi vannforsyningene i all hovedsak er kommunalt eid. I Folkehelsemeldingen omtales kompetanseutfordringene som enkelte kommuner opplever innen vannområdet. Etter regjeringens syn vil større kommuner være et viktig virkemiddel for å oppnå sterkere kompetansemiljøer og derigjennom styrke arbeidet innen vann- og avløpssektoren. Dessuten vil kostnader ved oppgradering, vedlikehold og drift kunne fordeles mer jevnt og gjøre det lettere å få til nødvendige forbedringer der det i dag er få abonnenter å fordele kostnadene på.

Nasjonale myndigheter skal bidra til å gjøre vannverkseierne oppmerksomme på pliktene etter regelverket og stimulere til økt oppgraderingstakt for ledningsnett. Drikkevannsforskriften skal revideres og Mattilsynet vil følge opp målene i sitt tilsyn. Folkehelseinstituttet skal utarbeide informasjonsmateriell og styrke forskningen på sykdomsbyrde som følge av vannbåren smitte. I tillegg skal Folkehelseinstituttet gjennom Kommuneprofilene og Kommune-helsa statistikkbank gi kommunene informasjon om kommunenes status på drikkevannsområdet sett i et folkehelseperspektiv. Det er et godt samarbeid med bransjeorganisasjonen Norsk Vann om temaet. I tillegg til samhandling med EU og EFTAs overvåkingsorgan ESA som følge av

EØS-avtalen, samarbeider norske myndigheter både i et nordisk-baltisk forskningssamarbeid og i det europeiske vannprotokollarbeidet.

Drikkevannsforskriften forenkles

Drikkevannsforskriften skal revideres med sikte på forenkling og tydeliggjøring av krav eksempelvis til vedlikehold av ledningsnett. Samtidig vil en nylig endring i vedleggene til direktivet som forskriften bygger på, bli innarbeidet i forskriften. Endringen innebærer noe større fleksibilitet når det gjelder parametere som skal overvåkes under forutsetning av at det er utført en god kartlegging og vurdering av farer. Kravene til forebyggende sikring og beredskap vil også bli tydeliggjort i forskriften.

Dette viser at regjeringen er kjent med hovedutfordringene innen vannområdet. Samtidig er det økende tverrdepartemental bevissthet rundt drikkevannsforsyningens viktighet og sårbarhet. Regjeringen har satt mål for arbeidet og følger opp med en rekke tiltak med sikte på bedre og sikrere vannforsyning. Det er likevel slik at hoveddelen av arbeidet med å sikre fremtidens vannforsyning må gjøres av vannverks-eierne – og det betyr for det store flertallets del, at kommunene som eiere må på banen. Det vi kan gjøre fra sentralt hold er i stor grad å understøtte deres arbeid med veiledning og informasjon.